

съ една историческа бележка за образуването на старата българска държава, покръстването на българитѣ, подпадането имъ подъ владичеството на турцитѣ, теглилата въ време на това владичество. Въ мемоара се описватъ недостатъцитѣ на турската администрация, липсата на всѣкакви грижи за духовна и свещена култура, липса на правосъдие, произволно отнасяне къмъ живота, имота и семейната честъ, предоставени въ разположение дори и на последния отъ мюсюлманитѣ, въ разположение на първото случайно заптие. За българина нѣма законна защита. Не може българинътъ да носи оржие, като турчинътъ, поне да се брани, не може да се явява на съдъ и да дири наказание на злодеитѣ. Смазани отъ бремето на данъци, злочеститѣ българи не се ползватъ отъ никакви сгоди, съответстващи на това, що даватъ данъкоплатцитѣ. Тѣ носятъ всички тегоби на войнитѣ, тѣ издържатъ войската, селата сж подложени често на реквизиция, а злоупотрѣбленията съ нея отъ заптиета нѣматъ край. Тѣхната участъ е да сж изложени постоянно на убийства, грабежи, ангарии, оскърбления и всѣкакви насилия.

Българскиятъ народъ отъ петъ вѣка се опитва да използва своитѣ дарби чрезъ трудолюбие и постояненъ трудъ, за да направи цвѣтуща градина страната, що обитава. Той приветствува новината за турски реформи — Хати-Шерифа отъ 1839 г. — но на праздно. Тѣ останаха мъртва буква, даже влошиха положението. Приета въ концерта на европейскитѣ сили, Турция не измѣни системата; напротивъ, идеята, че християнскитѣ сили се бѣха задължили да пазятъ цѣлостта и териториялната неприкосновенностъ на Османската Империя, правѣше Турция по-смѣла въ нейнитѣ действия спрямо подчиненитѣ ѝ и притѣснявани отъ нея народи. Мнимитѣ турски реформи бѣха подигравка за тѣзи, които ги бѣха извикали или посѣветвали. Властитѣ щомъ узнаваха, че се искатъ реформи, майсторски възбуждаха фанатизма на турцитѣ, за да осуетятъ предварително очаквания плодъ отъ тѣзи реформи. Така се извършиха презъ 1875 и 1876 г. свирепства, като се намѣри предлогъ въ едно въстание, причинено отъ ужасни, неимоверни злоупотрѣбления, експлоатирано отъ мнимитѣ реформатори и тѣхни агенти; и турцитѣ се впуснаха противъ беззащитния народъ, клаха го безъ разлика на възраст и полъ, като искаха така да доизтрѣбятъ този народъ. „И крупнитѣ кланета на хиляди невинни и безобидни човѣшки същества, крупнитѣ разграбвания и обири, изгарянето на села, осквернението на черкови и училища, изнасилванията, насилственото преобрѣщане въ ислаизма, отвеждането жени, моми и момчета, безбройнитѣ оскърбления, за-